

# IZVRŠNI POSTUPAK

Pripremila: Emica Zdravković, specijalista za pravne poslove Udruženja banaka Srbije

## STVARNA NADLEŽNOST ZA FIZIČKA LICA KAO MENIČNE JEMCE U POSTUPKU IZVRŠENJA NA OSNOVU VERODOSTOJNE ISPRAVE

*Da li je trgovinski sud stvarno nadležan za određivanje i sprovođenje izvršenja po predlogu za izvršenje poverioca, a u konkretnom slučaju poverilac je banka, osnov za predloženo izvršenje je ugovor o kreditu zaključen između banke u svojstvu davaoca kredita i pravnog lica, kao primaoca kredita - korisnika i menica prema kojoj su menični jemci fizička lica, a o predlogu za izvršenje poverilac kao solidarne dužnike označava pravno lice i fizička lica. Ukoliko je trgovinski sud nadležan u gore opisanoj situaciji za sve dužnike, da li su ti dužnici za slučaj da neki od njih prigovori nužni suparničari, odnosno da li prigovor jednog dužnika ima dejstvo prema drugim dužnicima, te da li se rešenje o izvršenju stavlja van snage u odnosu na dužnika koji nije izjavio prigovor?*

**P**redlog za izvršenje pokrenut je na osnovu **menice** kao **verodostojne isprave** iz člana 22. Zakona o izvršnom postupku. Menični dužnik je pravno lice, kao i poverilac. Stvarno nadležni sud za postupanje po predlogu za izvršenje u smislu člana 15. Zakona o sudovima je mesno nadležni **trgovinski sud**. Pri tom nije od značaja činjenica što su za dužnike označeni i **jemci**

glavnog dužnika koji su fizička lica. Za zasnivanje stvarne nadležnosti postupajućeg trgovinskog suda bitno je da su ispunjeni uslovi iz člana 15. Zakona o sudovima, tj. da se u svojstvu poverioca i dužnika nalaze lica iz ove pomenute zakonske odredbe, što dalje znači da se stvarna nadležnost trgovinskog suda zasnivala na **subjektivnom kriterijumu** u kom slučaju je nastupila **atrakcija nadležnosti** istog suda i za izvršenje protiv fizičkih lica kao solidarnih dužnika poverioca. Dužnici poverioca nisu jedinstveni suparničari, ne smatraju se jednim dužnikom, što dalje znači da svako u postupku izvršenja preduzima parnične radnje u svoje ime i za svoj račun. Otuda prigovor jednog dužnika protiv rešenja o izvršenju ne predstavlja i prigovor ostalih dužnika. Zato se rešenje o izvršenju u smislu člana 54. stav 1. Zakona o izvršnom postupku ne stavlja van snage u odnosu na dužnika koji nije izjavio prigovor, jer je u odnosu na njega rešenje o izvršenju postalo **pravnosnažno**.

(Pravni stav - odgovor utvrđen na sednici  
Odeljenja za privredne sporove Višeg  
trgovinskog suda od 27. septembra 2004.  
godine)

# STVARNA NADLEŽNOST ZA IZVRŠENJE NA OSNOVU VERODOSTOJNE ISPRAVE KADA JE PREDMET IZVRŠENJA NEPOKRETNOST

*Da li je trgovinski sud stvarno nadležan za odlučivanje o predlogu za dozvolu izvršenja na osnovu verodostojne isprave ako se traži da se izvršenje sprovede na nepokretnostima, a stranke su pravni subjekti koji obavljaju privrednu delatnost?*

**T**rgovinski sud nije stvarno nadležan za odlučivanje o predlogu za dozvolu izvršenja na osnovu verodostojne isprave ako isti sadrži zahtev da se izvršenje sprovede na **nepokretnostima**, bez obzira što su stranke pravni subjekti koji obavljaju privrednu delatnost. Ovo stoga što je članom 15. Zakona o sudovima, čija je primena produžena do 2007. godine odredbom člana 84. Zakona o uređenju

sudova, isključena nadležnost trgovinskih sudova za određivanje i sprovođenje izvršenja na nepokretnostima. Izvršenje na nepokretnosti koje je uređeno u Glavi drugoj Trećeg dela Zakona o izvršnom postupku (čl. 98. do 153), a za čije određivanje i sprovođenje nije nadležan trgovinski sud, **ne treba mešati sa ispražnjenjem i predajom** nepokretnosti uređenim u Glavi drugoj Četvrtog dela Zakona o izvršnom postupku u čl. 210 do 214. Zakona o izvršnom postupku.

(Pravni stav Višeg trgovinskog suda  
- odgovor utvrđen na sednici Odeljenja za  
privredne sporove od 19. i 20. septembra 2005.  
godine)

## ODBACIVANJE TUŽBE SA PREDLOGOM ZA IZDAVANJE MENIČNOG PLATNOG NALOGA

*Sud će odbaciti tužbu sa predlogom za izdavanje meničnog platnog naloga, jer za isti nema pravnog interesa pošto se na osnovu protestovane menice može neposredno odrediti izvršenje na osnovu verodostojne isprave.*

**P**ravilno je postupio prvostepeni sud kada je tužbu odbacio, jer se u ovom slučaju traži izdavanje meničnog platnog naloga na osnovu menice kao verodostojne isprave, a na osnovu koje može da se traži izvršenje po članu 21. Zakona o izvršnom postupku. Kako tužilac nije učinio verovatnim **postojanje pravnog interesa** za izdavanje platnog naloga,

pravilno je tužba odbačena u smislu člana 446. st. 4. i 5. Zakona o parničnom postupku, koji predviđa da kad se na osnovu verodostojne isprave može tražiti izvršenje po Zakonu o izvršnom postupku (kakav je ovde slučaj), sud će izdati platni nalog samo ako tužilac učini verovatnim postojanje pravnog interesa za izdavanje platnog naloga. Tužilac nije učinio verovatnim postojanje pravnog interesa, pa nije bilo uslova za izdavanje, meničnog platnog naloga.

(Iz rešenja Višeg privrednog suda u  
Beogradu Pž. 3344/94 od 7. septembra 1994.  
godine)

# NEMOGUĆNOST IZVRŠENJA NA OSNOVU STRANE VERODOSTOJNE ISPRAVE

*Da li se po članu 36. novog Zakona o izvršnom postupku može odrediti izvršenje na osnovu strane verodostojne isprave (kao što su menica, ček, bankarska garancija, akreditiv, faktura, obračun kamate), s obzirom da novi zakon u članu 36. stav 2. tačka 5. zabranu predviđa samo kada su u pitanju strane javne isprave kojima se konstituiše izvršiva novčana obaveza, a za ostale nabrojane verodostojne isprave (menica, ček, bankarska garancija, akreditiv, faktura), koje su po svojoj prirodi privatne isprave, ne pravi razliku između domaćih i stranih isprava?*

**N**ema mesta tumačenju da u kategoriju verodostojnih isprava spadaju i strane privatne isprave, iako su u članu 36. *Zakona o izvršnom postupku* privatne isprave (faktura i druge) izričito predviđene kao verodostojne isprave, a strana privatna isprava nije izričito isključena. Odredbom člana 1. stav 2. *Zakona o izvršnom postupku* izričito je propisano da Zakon o izvršnom postupku uređuje i postupak prinudnog ostvarivanja privatnopravnih potraživanja na osnovu strane **izvršne** isprave. Zakon o izvršnom postupku **ne reguliše** postupak izvršenja na osnovu strane **verodostojne** isprave. Verodostojna isprava kao osnov za određivanje izvršenja predstavlja zakonom predviđeno **odstupanje** od osnovnog principa izvršne procedure - principa formalnog legaliteta, te zbog toga ovaj zakonom predviđeni izuzetak i kad se radi o domaćim verodostojnim ispravama u principu treba što uže tumačiti. I sam zakonodavac ima u vidu princip formalnog legaliteta, jer **taksativno** nabraja verodostojne isprave, bez obzira da li se radi o **opštem** postupku izvršenja na osnovu verodostojne isprave ili se radi o skraćenom postupku. Skraćeni postupak izvršenja se ne može sprovesti na osnovu strane verodostojne isprave, što je u duhu odredbe člana 1. stav 2. *Zakona o izvršnom postupku*, te odredba iz člana 253. stav 3. predstavlja dalju **konkretizaciju** odredbe iz stava 2. člana 1. *Zakona o izvršnom postupku*. Rešenjem o

izvršenju na osnovu izvršne isprave ne utvrđuje se postojanje potraživanja na nesumnjiv i autoritativan način; njime se nalaže izvršenje radi ostvarivanja potraživanja koje je utvrđeno u izvršnoj ispravi jer izvršni postupak nije kreiran i funkcionalno osposobljen za utvrđivanje poveriočevog potraživanja. Zbog toga se i sprovodi prethodno postupak **priznanja** strane izvršne isprave. Kad je u pitanju rešenje o izvršenju na osnovu verodostojne isprave (koja je rezultat aktivnosti samih stranaka, a ne suda), situacija je drukčija i zbog toga rešenje o izvršenju na osnovu verodostojne isprave, pošto je izostao kognicioni postupak, sadrži dve relativno samostalne odluke: **nalog** izvršnom dužniku da plati određeni novčani iznos (kao i troškove), kao surogat za mandatni postupak, i određivanje prinudnog **izvršenja** radi ostvarivanja konkretnog potraživanja ako izvršni poverilac ne bude namiren u određenom roku. Ne bi bilo u redu da izvršni sud, kad su u pitanju "strane" verodostojne isprave, sam kreira izvršnu ispravu, da supstituiše kognicioni postupak i da sam stvori domaću izvršnu ispravu iako postupak izvršenja nije funkcionalno osposobljen za utvrđivanje poveriočevog potraživanja. Postupak izvršenja na osnovu verodostojne isprave u našem pravu treba da omogući preskakanje mandatnog postupka. Kad postoji **strana verodostojna isprava**, podizanjem **mandatne tužbe** stvaraju se pretpostavke za kvalifikovano izvršenje na osnovu izvršne isprave i stranka ima **pravni interes** za vođenje ovog postupka (član 453. stav 4. *Zakona o parničnom postupku*) jer treba da ishodi **izvršnu ispravu** na osnovu koje može tražiti sprovođenje izvršenja **u inostranstvu**. Parnični sud će stvoriti domaću izvršnu ispravu i biće eliminisan postupak priznanja, ukoliko se izvršenje treba da sprovede u zemlji jer je ovako nastala izvršna isprava kreirana u postupku pred domaćim sudom. Kada je dužnik inostrano pravno lice, nesumnjivo je da domaći poverilac ima pravni interes za podizanje mandatne tužbe jer treba da ishodi

izvršnu ispravu na osnovu koje može tražiti sprovođenje izvršenja u inostranstvu.

(Odgovor utvrđen na sednici Odeljenja za privredne sporove Višeg trgovinskog suda od 5. i 25. oktobra i 7. i 14. novembra 2006. godine) - priredio: Vlada Kozar, sudija Višeg trgovinskog suda u Beogradu

## ATRAKCIJA STVARNE NADLEŽNOSTI U POSTUPCIMA IZVRŠENJA

*Pokretanjem postupka stečaja nad izvršnim dužnikom protiv koga se provodi postupak izvršenja pred sudom opšte nadležnosti, ne nastupa atrakcija stvarne nadležnosti trgovinskog suda.*

U toku trajanja postupka izvršenja nad izvršnim dužnikom kao stečajnim dužnikom pokrenut je postupak stečaja rešenjem Trgovinskog suda u Z. St. br. 28/06 od 31.7.2006. godine.

Po pokretanju postupka stečaja nad izvršnim dužnikom, obaveza izvršnog suda kao suda opšte nadležnosti je da rešenjem samo prekine postupak izvršenja. Prekid postupka nastupio je po sili zakona. Nastupio je na osnovu imperativne procesne norme iz člana 214. stav 1. tačka 5. ZPP, kojom je propisano da se postupak prekida kada nastupe pravne posledice otvaranja postupka stečaja ili likvidacije. Ova procesna norma shodno se primenjuje i u izvršnom postupku u smislu člana 27. Zakona o izvršnom postupku.

Lica koja na dan pokretanja postupka stečaja nemaju obezbeđeno potraživanje prema stečajnom dužniku, postaju u smislu člana 34. Zakona o stečajnom postupku stečajni poverioci. Stečajni poverioci svoja prava u stečajnom postupku ostvaruju samo na osnovu uredno i blagovremeno podnete prijave potraživanja, a na način propisan stečajnim zakonom. Ne mogu ta prava kao poverioci ostvarivati u bilo kom drugom postupku osim u stečajnom postupku.

Po prekidu izvršnog postupka izvršni sud ne može da preduzima bilo kakve daljne radnje u smislu nastavka započetog izvršnog postupka u cilju namirenja izvršnih tražbina izvršnih poverilaca, koji su po pokretanju postupka stečaja nad izvršnim dužnikom po stečajnom zakonu postali stečajni poverioci. To podrazumeva da izvršni sud kao sud opšte nadležnosti, ne može ni po zahtevu izvršnog poverioca nastaviti prekinuti postupak izvršenja, jer takvo odlučivanje nije celishodno. Nema nikakvu svrhu. Zato, što se započeto izvršenje ne može niti nastavljati niti provoditi. To dalje znači da do prekida preduzete procesne i izvršne radnje u predmetu izvršenja nemaju nikakav procesni značaj za dalje ostvarivanje započetog izvršenja. Do prekida izvršnog postupka, preduzete izvršne radnje mogu imati samo značaj za eventualno sticanje razlučnog prava stečenog pravom namirenja u smislu člana 38. Zakona o stečajnom postupku. S tim u vezi, podrazumeva se da sud opšte nadležnosti ne nastavlja prekinuti postupak izvršni predmet ostaje kod tog suda i razvodi se kao završen u smislu važećeg Poslovnika o unutrašnjoj organizaciji sudova (sudskog Poslovnika).

Sa danom pokretanja postupka stečaja nad izvršnim dužnikom kao stečajnim dužnikom nije nastupila atrakcija stvarne nadležnosti Trgovinskog suda u Z. Atrakcija nadležnosti propisana je članom 15. stav 2. tačka b) Zakona o sudovima Republike Srbije, kojom zakonskom normom je propisano da privredni sud u

prvom stepenu sprovodi postupak prinudnog poravnjanja i stečaja i postupak likvidacije i sudi sve sporove koji su u toku ili nastanu povodom sprovođenja tih postupaka, bez obzira na svojstvo druge strane i bez obzira na vreme pokretanja spora. Postupak izvršenja ne smatra se ni postupkom prinudnog poravnjanja stečaja i likvidacije niti sporom koji je nastao u toku ili povodom sprovođenja tih postupaka. Otuda za postupanje u predmetu izvršenja nije stvarno nadležan Trgovinski sud u Z. jer nije nastupila zakonom propisana atrakcija nadležnosti. Dakle, i po pokretanju postupka stečaja nad izvršnim dužnikom zadržana je

stvarna nadležnost Opštinskog suda u M. kao suda opšte nadležnosti koja je zasnovana na odredbi člana 12. tačka 4. Zakona o sudovima Republike Srbije. Kao što je rečeno procesno ovlašćenje izvršnog suda po pokretanju postupka stečaja je samo da prekine postupak izvršenja a potom da predmet razvede kao završen na drugi način.

(Iz rešenja Vrhovnog suda Srbije, R. I 40/07 od 25. januara 2007. godine) - Bilten sudske prakse Vrhovnog suda Srbije, br. 2/2007, Intermex, Beograd, autor sentence: Stojan Jokić, sudija Vrhovnog suda Srbije

## NEMOGUĆNOST ISPITIVANJA OSNOVANOSTI TUŽBENOG ZAHTEVA U POSTUPKU IZVRŠENJA NA OSNOVU VERODOSTOJNE ISPRAVE - FAKTURISANJE KAMATE PO UGOVORENOJ STOPI

*Da li se na osnovu fakture (kao jednostranog akta poverioca novčanog potraživanja) u izvršnom postupku može tražiti, pored glavnice, i kamata po ugovorenoj stopi, navedenoj u fakturi?*

**D**a. Prilikom podnošenja predloga za izvršenje **ne ispituje se osnovanost** samog **zahteva**, jer izvršni sud za to nije ovlašćen. Sud samo ispituje saglasnost predloga za izvršenje i **verodostojne isprave** u pogledu stranaka, obaveze, dakle, da li se traži naplata iznosa koji odgovara iznosu iz verodostojne isprave (može se tražiti manje, ali ne i više), dospelost potraživanja, a kamata kao sporedno potraživanje može se zahtevati i po

drugoj - ugovorenoj stopi, ako je isto navedeno u samoj fakturi. Iz navedenog sledi zaključak da je pretpostavka za ispitivanje osnovanosti samog zahteva, pa i same ugovorene kamate, ulaganje **prigovora** od strane dužnika i kao posledica navedenog nastavak postupka pred parničnim sudom, a izvršni sud nema mogućnost intervencije čak i ako je zahtev suprotan imperativnim propisima.

(Odgovor utvrđen na sednici Odeljenja za privredne sporove Višeg trgovinskog suda od 5. i 25. oktobra i 7. i 14. novembra 2006. godine) - priredio: Vlada Kozar, sudija Višeg trgovinskog suda u Beogradu